

Duurzame activering binnen de Belgische OCMW's

Op zoek naar goede praktijken

Peter Raeymaeckers

Structuur

- Waarom dit onderzoek?
- Perspectieven op activering
- Visie van OCMW's
- Wat doen OCMW's: een fasemodel
- Enkele goede praktijken
- To work or not to work?

Waarom dit onderzoek?

- Op vraag van POD Maatschappelijke Integratie
- In samenwerking met ULG (Prof. dr. Casman)
- Drie doelstellingen
  - Hoeveel mensen met een leefloon stromen uit in een duurzaam traject?
    - Analyses op basis van datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming
  - Hoe activeren OCMW's leefloners naar de arbeidsmarkt?
  - Wat zijn goede praktijken? Wat werkt er? Wat werkt er niet?

Waarom dit onderzoek?

- Vanaf 1990: opkomst van de actieve welvaartstaat
- RMI-wet: nadruk op activering (van jonge leefloners)
- Uitvoeren van activeringsbeleid: grote verschillen tussen OCMW's
- Hermans (2005) typologie van OCMW's
- Eng discours: tewerkstelling staat centraal
- Breed discours: integratie van de cliënt, ook andere vormen van activering belangrijk

Perspectieven op activering

- Als een remedie tegen uitkeringsafhankelijkheid
- Onderdeel van een ruimer macro-economisch beleid
- Als bijdrage van de sociale bescherming en sociale cohesie
- Activering als emancipatorisch project

Visie OCMW's

- Nadruk op diversiteit van cliënten
- Ruime definitie
- Randvoorwaarden: instrumenteel + expressief
  - Instrumenteel: huisvesting, opvoeding, kinderopvang, ...
  - Expressief: gekwetste binnenkant
- Doelstelling: duurzame tewerkstelling
  - Objectief: lange duur
  - Subjectief: kwaliteitsvol
- Nadruk op empowerment
- Hoe: een traject op maat

Een activeringsbeleid op maat

- Blauwdruk voor de analyse van activeringstrajecten van OCMW's
- Fase 1: werken aan randvoorwaarden
- Fase 2: trajectbegeleiding/screening
- Fase 3: sociale activering
- Fase 4: werkervaring & opleiding
- Fase 5: professionele activering
- Fase 6: toeleiding naar de arbeidsmarkt
- Fase 7: nazorg

Fase 1: werken aan randvoorwaarden

- Cliënt moet 'klaar' zijn om te starten met een activeringstraject
- Werken aan randvoorwaarden: huisvesting, kinderopvang, psychische problematiek, verslaving,...
- Wanneer is de cliënt er klaar voor? Spanning tussen trajectbegeleider en maatschappelijk werker
- Trajectbegeleider zo vroeg mogelijk betrekken in het proces
- Goede praktijk: cliëntoverleg tussen trajectbegeleider en maatschappelijk werker vanaf de start

Fase 2: trajectbegeleiding

- Van groot tot klein?
- Specialisering?
  - In de kleinste OCMW's: Geen
  - 1 tot 3 trajectbegeleiders: eigen middelen, cluster & ESF
  - Middelgrote OCMW's: team activering/tewerkstelling
  - Grote OCMW's: specialisering binnen team tewerkstelling

Fase 3: sociale activering

- Zeer laagdrempelige activiteiten
- Nadruk op zorg, begeleiding en attitudes
- Minder op werk
- Noodzakelijke (tussen-)stap voor moeilijkere doelgroepen (buitenlandse herkomst, jongeren)
- Goede praktijken:
  - Ateliers
  - Voortrajecten/leerwerkplaatsen
  - Intern artikel 60§7!!
  - Samenwerkingsverbanden vzw
  - In sociale economie: laagdrempelige jobs + begeleiding OP de werkvloer

Fase 4: werkervaring en opleiding

- Nadruk op werkervaring, aanleren van technische vaardigheden
- Artikel 60§7
- Intern en extern
- Intern: rusthuis, kinderopvang, groendienst, klusjesdienst, poetsdienst
- Extern: sociale economie, vzw, kringloopwinkel
- Goede praktijken: Succes=variatie!!

Fase 5: professionele activering

- Focus ligt op werk, minder op zorg en begeleiding
- Integratie op de werkvloer: kunnen 'meedraaien'
- Opbouwende trajecten
- Stijgende moeilijkheidsgraad
- Belangrijk: ook na artikel 60§7 alternatieven aanbieden
- 'Andere' activeringsmaatregelen: SINE & ACTIVA: relatief weinig gebruikt: ingewikkeld, moeilijk toe te passen
- Invoeginterim, artikel 60 privé & artikel 61:
  - Weinig interesse van bedrijven
  - Moeilijk om cliënten tewerk te stellen

Fase 6: toeleiding naar de arbeidsmarkt

- Sollicitatietraining, jobclub
- Samenwerking met VDAB cruciaal
- Positieve voorbeelden
  - Zitdagen
  - Samenwerking: informeel en formeel cliëntoverleg
  - Projecten (sollicitatietraining voor jongeren)
- Knelpunten
  - Doorverwijzing: begeleiding bij VDAB start na 6 maanden (jongeren na 3 maanden)
  - Zitdagen
  - Geen aandacht voor OCMW cliënten, gebrek aan visie

Fase 7: nazorg

- Samenwerking met VDAB
- Goede praktijken
  - Vaste maatschappelijk werker in Werkwinkel
  - Gedeelde visie
  - Taakverdeling

Enkele opvallende goede praktijken

- OCMW van Kortrijk
  - Sterke samenwerkingsverbanden: overeenkomsten met diverse sociale economie initiatieven
  - Elk aspect van het traject is aanwezig
  - Trajectbegeleiding: trajectcel, werkervaringscel en projectcel
  - Screening: assesmentbureau
  - Sociale activering: 2 voortrajecten (Nederlandse taal + jongeren) en leerwerkplaatsen
  - Werkervaring: artikel 60§7 leerwerkplaatsen in diverse sectoren
  - Professionele activering: ook na artikel 60§7 mogelijkheden ter vervolmaking → startcentrum sociale economie

Enkele opvallende goede praktijken

- OCMW van Herk de Stad
  - 1 Trajectbegeleider
  - Grote variatie aan sociale economie initiatieven
  - Persoonlijke netwerken van trajectbegeleider

To work or not to work

- Succes:
- Trajectbegeleiding: integraal, volledig het traject overspannen, zowel op als naast de werkvloer
- Screening: technisch en sociaal
- Sociale activering: cruciaal voor moeilijke doelgroepen
- Werkervaring: technische en sociale begeleiding
- Professionele activering: ook na artikel 60§7 moeten er mogelijkheden bestaan → moeilijkheidsgraad
- Toeleiding: belang van VDAB
- NAZORG!!

To work or not to work

- Variatie in jobaanbod
  - Sector: rusthuis, kinderopvang, administratie, bouw, tuin, keuken...
  - Moeilijkheidsgraad: opbouwende trajecten, voor elk wat wils
- Samenwerking met sociale economie
  - Bieden variatie aan jobs en activiteiten
  - Moeilijkheidsgraad
  - Begeleiding op de werkvloer
  - Gespecialiseerd in screening én nazorg
- Samenwerking met VDAB
  - Toeleiding naar arbeidsmarkt
  - Nazorg!!